● V SPOMIN

Slovo od Janeza Trilerja

Pred nedavnim smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Janez Trilerja, ki je v glasbeni šoli Ljubljana Moste-Polje delal 28 let.

Na šolo je prišel kot mlad diplomant solopevskega oddelka Akademije za glasbo, pripravljen, da se posveti vzgoji mladega pevskega rodu. Dolga leta je vodil svoj razred pevcev, mnogo od njih so se šolali naprej in so danes člani uglednih pevskih zborov in ansamblov. 12 let je bil tudi ravnatelj naše glasbene šole.

Kot pedagog in ravnatelj je deloval tudi na drugih področjih glasbenega in kulturnega življenja. Bil je družbenopolitični delavec, vključen v razvejano delovanje zveze kulturnih organizacij in kulturne skupnosti na vseh ravneh. Njegovo posebno področje so bili pevski zbori: bil je zborovodja in organizator pevsko-glasbenih prireditev, nastopov in tekmovanj, član žirij in strokovni svetovalec.

Predvsem pa je bil Janez Triler pevec. Pevec z resnično lepim glasom, ki je s svojo barvo dolga leta bogatil in plemenitil ton tako odličnih pevskih zborovskih teles, kot sta radijski komorni zbor in koroški akademski oktet. Tu bo za njim ostala dolga, boleča praznina. Še so področja, na katerih je deloval. Nemara jih je bilo celo preveč, saj se je izkazalo, da se je za njegovim postavnim zunanjim videzom skrivala občutljiva notranjost, ki mu je tako zgodaj ustavila tok življenja.

Osnovno delo Janeza Trilerja pa je teklo in poteklo na naši glasbeni šoli. Tu smo skupaj z njim preživeli mnogo let. Ko smo pred kratkim še skupaj z njim sedeli na zboru delavcev in se pogovarjali o delu pred koncem šolskega leta, nismo vedeli, da mu tečejo zadnje minute njegovega življenja.

Tiho je odšel in se sam podal na svojo zadnjo pot, ki je ni dokončal. Zato nam je težko in smo žalostni. Našega Janeza bomo pogrešali in se ga spominjali. P.

Poslovili smo se od Alojza Kastelica

Dne 11. junija smo se na ljubljanskih Žalah zadnjikrat poslovili od Lojzeta Kastelica.

Rodil se je pred štiriinšestdesetimi leti kot kmečki sin v Pristavi pri Novem mestu. V Šentvidu pri Ljubljani se je izučil mehanične obrti. Takoj ko je propadla stara Jugoslavija, se je vrnil v svoj kraj in se kot izkušen sindikalni aktivist vključil v delo OF.

Leta 1942 so ga zaprli, takoj ko so ga izpustili, pa je odšel v partizane. Najprej je bil borec v Gorenjskem bataljonu, potem politdelegat in obveščevalec, že leta 1942 je postal član SKOJA in malo kasneje član KPS. Postal je politkomisar bataljona v 15. udarni brigadi, po okrevanju od hude rane v desni rami pa je bil postavljen za komisarja zaščitnega bataljona Belokranjskega območja. Septembra 1944 je od bojev prekaljeni in politično trdno oblikovani Alojz Kastelic postal komandant delavnic VII. korpusa. Po končanem oficirskem tečaju pri GŠ Slovenije je bil postavljen za politkomisarja jurišnega bataljona 15. udarne divizije. Za junaška dela je bil dvakrat odlikovan z redom za hrabrost in dvakrat z medaljo za hrabrost. Kot oficir Titove armade se je leta 1956 upokojil.

Po priselitvi v Moste se je takoj aktivno vključil v delo krajevne skupnosti Moste in kasneje KS Selo. Bil je tudi član številnih občinskih organov v ZZB, odbornik in kasneje delegat v DPZ občinske skupščine. Bil je dobro znan, priljubljen in delaven aktivist, ki ni nikoli miroval. Kot človek in kot aktivist je bil vedno za zgled in zato je tudi v KS in občini prejel številna priznanja, med njimi srebrni znak OF in plaketo občine.

Alojz Kastelic nam bo ostal v trajnem spominu.

KO ZZB NOV SELO

V slovo Zdravku Lozeju

Življenjska pot našega Zdravka ni bila rožnata. Rodil se je 20. aprila 1919 v železniški družini v Trstu. Po razpadu avstro-ogrske monarhije je Trst pripadel Italiji in začelo se je preganjanje zavednih Slovencev. Tako se je morala vsa Lozejeva družina pred fašističnimi nasilneži umakniti iz Trsta in zbežati v Slovenijo. Ker je bil oče železničar, so se naselili v Zalogu, kjer je Zdravko preživljal svoja otroška in mladinska leta.

Kot 18-letni mladenič se je vključil v telovadno društvo Sokol. Ko je italijanski okupator napadel Jugoslavijo in zasedel Ljubljano z okolico, se je mladi Zdravko vključil v SKOJ in začel delati v OF, 20. maja 1942 pa je odšel v partizane. Vključil se je v II. grupo odredov in že naslednji dan prestal ognjeni krst v bitki z nemškim okupatorjem na Jančah. Nato je nadaljeval svojo bojno pot v raznih partizanskih enotah: v ZDO, SUB tovariša Bračiča in v Šercerjevi brigadi, pa v štabu XIV. divizije.

Po osvoboditvi ga je pot vodila po enotah po vsej Jugoslaviji vse do Beograda. Tam je dokončal visoke vojaške šole in napredoval v čin polkovnika.

Po osvoboditvi si je Zdravko dobil življenjsko družico tovarišico Pavlo, ki je prav tako sodelovala v NOV. Ustvarila sta si družino in ko bi moral uživati sadove svoje revolucionarne in bojne poti, mu je smrt pretrgala nit življenja. Omahnil je utrujen in izčrpan, zapustil mater, ženo in družino, za katero je bil skrben oče in kot tak nepozaben.

V imenu soborcev V. grupe odredov in drugih enot, v katerih si se bojeval, v imenu prijateljev in znancev, družbenih organizacij in ZB: najsrčnejša zahvala za vse, kar si prispeval za osvoboditev domovine. Med nami boš ostal v trajnem spominu.

TVOJI PRIJATELJI

● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

Srečanje šolskih pevskih zborov 86

Takoj na uvodu se vprašajmo: Ali so krizna stanja naše vodilo?

Še ne tako davno nazaj so nas pestile kadrovske zagate, zaradi katerih je bodisi usihalo zanimanje za petje v zborih ali pa ni bilo glasbenih učiteljev, ki bi poprijeli za dirigentsko taktirko. Letošnja udeležba šolskih pevskih zborov na revijalnem srečanju občine Ljubljana Moste-Polje v kulturnem domu Španski borci 27. maja od 11. in 17. uri, je pokazala in dokazala, da so težave te vrste že za nami. Nastopilo je namreč šest otroških in devet mladinskih zborov, pri čemer je treba povedati, da tudi to ni vse, kar »leze ino gre« v naši občini. Naj pa še posebej omenim dva mladinska zbora Glasbene šole Ljubljana Moste-Polje, saj so zbori glasbenih šol na zborovskih srečanjih v Ljubljani prava redkost.

Lahko se nadejamo, da bo ob letu še kak zbor več, oziroma se bodo letos nastopajočim pridružile tudi tiste šole, ki so iz teh ali onih razlogov še morale »ostati v zatišju«.

Skratkā: število zborov razveseljivo raste! Čimveč truda in pozornosti pa bo treba v bodoče nameniti tudi njihovi kvalitetni rasti.

Poleg pevcev — poslušalcev, ki so se prizadevno šli »eden drugemu ogenj dajmo«, smo med poslušalci poleg predsednika ZKO in nekaj malega ravnateljev nastopajočih šol, videli še kakega prizadevnega (sedaj že upokojenega) glasbenega učitelja in nekaj staršev. To so bili namreč vsi, ki jih je zanimalo, kaj so otroci — pevci dosegli v iztekajoči se sezoni, čeravno so vsi upravičeno pričakovali, da bodo med poslušalci videli mnogo svojih roditeljev, znancev, prijateljev in sploh odraslih poslušalcev. Žal je zaradi koncepta prireditve, ko naj bi na željo mladih pevcev le-ti poslušali drug druge, zmanjkalo prostora za odrasle, saj so parter v celoti zasedli nastopajoči zbori. Obenem je bil s tem rešen tudi prostorski problem, ker zmogljivost stranskih prostorov v KD Španski borci skorajda onemogoča drugačno organizacijo srečanja.

Na enem prejšnjih srečanj, ki je bilo prav tako v dvorani moščanskega kulturnega centra, nabito polni z ODRASLIMI poslušalci, je bilo namreč mladim pevcem sila težko dopovedati, da ne morejo poslušati eni drugih. Zato smo letos razdelili srečanje na dva dela — dopoldanskega z otroškimi in popoldanskega z mladinskimi zbori.

Škoda, da smo festivalno dvorano, ki je za mladinske koncerte primernejša, opustili — že zaradi visokih stroškov, čeprav tudi (in predvsem) zato, da bi v »domačo« dvorano privabili več poslušalcev — občanov.

Iz pogovora, ki je bil takoj po drugem koncertu, lahko povzamemo te-le naloge za prihodnje in naslednja leta:

— srečanje šolskih pevskih zborov z dvema ali po potrebi z več mladinskimi koncerti v KD Španski borci bo poslej v poznem popoldanskem času;

— koncerti naj bodo na voljo predvsem odraslim poslušalcem, s poudarkom na udeležbi predstavnikov družbenega življenja občine. Pevci bodo v tem primeru čakali na svoj nastop v drugih prostorih ali najbližjih okoliških šolah;

— srednje šole naj ob pomoči občinske konference ZSMS prispevajo za vsak zbor vodnike, ki bi skrbeli za pravočasno zvezo med garderobnimi prostori in koncertnim odrom;

— organizatorju srečanja, to je ZKO Ljubljana Moste-Polje, je potrebno zagotoviti ustrezna finančna sredstva, če naj uresniči smisel in namen take in podobnih prireditev oziroma dejavnosti.

Če pa tega kot družba nismo sposobni, ne zaslužimo imena humane družbe, ki si v resoluciji znova in znova zapisuje, da »beseda bo meso postala!« prof. MIRO KOKOL

● Pesem jih druži

Mešani pevski zbor Voci del Piave (Glasovi iz Piave) iz italijanskega mesta Ponte di Piave je 13. junija gostoval v kulturnem domu Španski borci. Italijanski pevci so tako vrnili obisk našemu ženskemu pevskemu zboru iz HP Kolinske, ki je lansko leto nastopil v njihovem mestu. Italijanski zbor se je predstavil predvsem z odlomki iz Verdijevih oper. Dirigentsko palico je imel v rokah Renzo Toffoli, solistka pa je bila sopranistka Michiko Hayashi. Našemu zboru, ki je uvodoma zapel dve pesmi, je tokrat dirigiral Marjan Ribič, prej pa ga je, kot je znano, vodil pred nedavnim umrli pevovodja Janez Triler. Zadnjo pesem sta oba zbora zapela skupaj, v želji, da to njuno drugo srečanje ne bi bilo zadnje. Na sliki: Zbor Voci del Piave s solistko. (Foto: DARJA JUVAN)

Kulturno delo mladih na Prežganju

Člani kulturno-umetniškega društva, ki vse leto sodelujejo na vseh prireditvah in pomagajo učencem podružnične šole Prežganje so za »vrh« sezone prikazali v malem šolskem razredu, ki je urejen z odrom igro neznanega avtorja Trije svetniki. Bogata vaška problematika z začetka tega stoletja, sočno besedilo, obarvano z veliko humorja, in temeljita odrska priprava — vse to je polno poldrugo uro dodobra zabavalo publiko. Zadovoljno občinstvo je z burnim aplavzom nagradilo mlade igralce. Več kot prijetno je bilo slišati naše vaščane, ki so vse vprek govorili: »Če bi jutri še enkrat igrali, bi si igro ogledali še enkrat.« Igralci pa se želijo predstaviti tudi na sosednjih odrih. Potrudili se bodo, čeprav imajo velike kadrovske težave z zamenjavo igralcev, ki so prav sedaj vpoklicani na služenje vojaškega roka.

Mlajša skupina pripravlja igrico Milana Dekleva Magnetni deček. Ta skupina je tudi pozimi razveseljevala najmlajše v naši KS, v Podgradu in v šoli Edvarda Kardelja v Polju, pa v tovarni Arbo z Andersenovo pravljico Vžigalnik.

Letos nas je prijetno presenetila tudi kurirčkova pošta. Nosili in predali smo lokalno kurirčkovo pošto, še z večjim ponosom pa smo 20. maja s pohodom preko Račic do Štange prenesli glavno Primorsko kurirčkovo pošto. Predali smo jo učencem iz Štangarskih Poljan v občini Litija. Oživili smo spomin na pot, po kateri so resnično hodili in se ustavljali na različnih javkah kurirji med NOB. Nosili so pošto iz Dolenjske proti Gorenjski in Štajerski. Le-ta se je križala prav v Štangi. Tam stoji tudi obeležje žrtvam boja za svobodo.

Ob spomeniku na jasi smo predali kurirčkovo pošto pionirjem iz litijske občine. Od partizanke Marjetke smo slišali pretresljivo pripoved o kurirju, ki so ga ranili Nemci.

Nato smo se zapletli v pogovor o terenskih delavcih in partizanskih enotah, ki jih je pot vodila tam mimo in jim je Marija kot Marjetka velikokrat postregla in jih celo negovala.

Učenci iz Štangarskih Poljan so nam pripravili miting. Zapeli smo tudi nekaj skupnih pesmi. Šolarji so se kar hitro znašli v medsebojnih igrah in poglobili prijateljstvo. Veselo rajanje bi se še nadaljevalo, toda čas nam je zagodel. Želimo pa si še tesnejšega sodelovanja tudi ob drugih priložnostih.

Nedvomno bi bila šola brez petja pusta. Zato se pevci redno shajajo in vadijo nove pesmi. S pesmimi sodelujejo na šolskih proslavah in tudi na občinski pevski reviji. Tudi letos so bili pogumni, saj so zapeli na velikem odru v kulturnem domu Španski borci. S ponosom so odnesli domov še eno priznanje.

BOJČENKA

● Risbe in grafike v avli doma občanov v Novih Fužinah

Lepo je, da krajevni praznik obeležijo delovni ljudje, ki v prostem času svoja umetniška nagnjenja in hotenja izražajo v raznih kulturnoumetniških društvih in skupinah.

V zadnjih letih je teh skupin vedno več in tudi vsa družbena prizadevanja so usmerjena k podpiranju in rasti čim bolj množične in kakovostne ljubiteljske kulture. Likovna društva in skupine pa pomenijo že kar nekakšen splošen pojav.

Razstava risb in grafik likovnikov KUD Vide Pregarc ob krajevnem prazniku KS Nove Fužine pa ni le običajna skupinska predstavitev, ki naj bi obeležila in popestrila krajevno praznovanje, marveč ima še drug pomen.

Namen razstave je bil tudi informirati javnost, da so izrazna hotenja likovnikov KUD Vide Pregarc usmerjena tudi v tehnike, ki niso toliko priljubljene v ljubiteljskih likovnih skupinah. Znano je, da se večina likovnikov — ljubiteljev raje izraža v akvarelni ali pa najbolj priljubljeni oljni tehniki na platnu. Risarske in grafične tehnike so bolj ali manj slabo uporabljene.

Z velikim veseljem pa lahko ugotovimo, da likovniki KUD Vide Pregarc ne segajo le po slikarski paleti, marveč radi rišejo s tušem in trstiko, režejo v linolej, jedkajo v kovino in izdelek odtisnejo na papir v več izvodih.

Na razstavi, ki je bila odprta mesec dni, so si obiskovalci lahko ogledali risbe, narejene s tušem, ogljem, barvnimi svinčniki, monotipije ter barvne in črno-bele linoreze.

S svojimi deli so sodelovali naslednji avtorji: Janko Bešter, Ana Cajnko, Danilo Jakovčič, Željko Karakaš, Marjan Kolenc, Matjaž Rolih in Milka Turk.

MATJAŽ ROLIH

● Gruzinski narodni umetnik v KD Španski borci

Od 9. do 20. junija je v KD Španski borci razstavljal svoja likovna dela narodni umetnik gruzinske SSSR Dmitri Eristavi. Slovesnega odprtja so se udeležili mnogi občani, pa tudi predstavniki generalnega konzulata SZ iz Zagreba, predstavniki Ljubljane in občine. (Foto: Dušan G.)

Občutje lepega si zaslužite prav vi

Matiček joka. Očka mu ponudi dudo, pa nič ne pomaga; z jezičkom jo izrine iz ust in joka naprej.

Mama mu ponudi medvedka. Matiček za hip pogleda medveda in kriči dalje še glasneje.

V tistem trenutku vstopi dedek; res da jih ima šele šestinštirideset, a za Matička je to čisto pravi dedek.

Pogleda mlado družinico in prav nič ne razmišlja. Dečka položi v naročje in prične z igrivo pripovedjo:

»Čebelica leti z neba.
Leti, leti vse bliže.
vse bliže in vse niže.
Čebelica leti z neba.«

Matiček vse bolj široko odpira oči in ob zadnji vrstici se že smehlja. »Otrok je lačen kulture, draga moja, kulture!« pravi dedek in ponavlja zadnji verz.

Se nam je že zgodilo kaj podobnega? Prav gotovo, le da potem sploh nismo premišljali, kakšno magično moč ima lahko prijetna zgodba, dobra glasbena stvaritev; koliko malih nadrobnosti, skritih v liniji čopiča in barv nam vzvalovi duševnost ob pogledu na sliko. Naša čutila so utrujena od tempa in gostote informacij pa lačna svežih sokov.

Spričo pozivov v ekonomski stabilizaciji (recimo!) smo presegli miselnost »svatovsko obložene mize« in v zameno za to »razkošje« iščemo nekaj drugega. Z nadomestili pa je vedno tako, da se moramo na svoji koži prepričati, da je zamena enakovredna, če že ne boljša od stare, vajene utirjenosti.

Poskusimo. Recept je silno preprost. V prihajajočih vročih dneh, ko bomo po drugi uri kot vileda krpa in nas bo čakalo še kup dela doma, si nagradimo dan z obiskom v knjižnici.

Ne pozabimo, da smo v družini mladi in mlajši člani. Sposodimo si torej dve knjigi; če bodo otroci z nami, si jo seveda izberejo sami.

Medtem ko bo mama pripravljala kosilo, lahko očka prebere kratko pravljico, ki bo otroke umirila in razpoložila.

In po kosilu se ne »vrzite« v pomivalno korito, kot bi se bali, da vas kdo prehiti in vam odvzame čudoviti občutek, kako zelo nepogrešljiva oseba v družini ste prav vi. V miru popijte kavico in preberite soprogu (ali obratno) prijeten navedek iz prinesene knjige. S takšnim uvodom ga lahko celo motivirate za užitek pospravljanja.

Sicer pa: prepričana sem, da imate čut za ustvarjalno organizacijo, če... da, če niste posestniški. Posestniški ljudje (to so pogosteje soproge) hočejo postoriti vse sami in morajo postoriti vse sami, sicer ne morejo biti ubogi in za vse sami... Ampak to je že druga zgodba. Ostanimo pri prvi in nadaljujmo drugi del recepta. Enkrat tedensko si privoščimo ogled dobrega filma, gledališke predstave itd. ali pa kar doma kdaj pa kdaj pripravimo kulturno-zabavni program. Prirediimo ga starosti otrok in svojim sposobnostim. Če še nikoli niste igrali klavirja, je bolje, da ne najavite Bachove Kantate ob kavi, da se ne osmešite in otrokom ne privzgojite patološkega strahu pred resno glasbo. Pričnite s preprosto pesmico Čuk se je oženil ali podobno, da vas bodo otroci sploh resno jemali.

Pri privzgajanju kulture te ali one zvrsti je namreč važno, da jo znamo kulturno povedati, v ozračju, ki ne namiguje na to, da je vse skupaj velika smešna oslarija.

Tudi zaradi spoštovanja do otrok moramo program pripraviti in upoštevati enakovredno udeležbo vseh članov. Poskusimo biti tudi ustvarjalci in ne le poustvarjalci kulture.

Poskusite z izmišljarijami. Kdor v družini je najbolj nadarjen, naj poskusi prvi. Kaj vse odkrijejo izmišljarije. V njih lahko vsak član družine izpove svoje skrbi, svoja veselja in tudi jezo.

Ko smo pri nas doma uvedli kulturno-zabavne prireditve, se spominjam, da je oče takole ustvarjalno zrecitiral probleme v zvezi z mojim neprestanim »ne še«, ko je bilo potrebno v posteljo:

»Jaz pa deklico poznam,
ki v večerih dolgo čuje.
Spati noče in kljbuje,
da lepoti nje škoduje.
Pod očmi sta črna kroga,
deklica je prav uboga;
fant noben je ne pogleda,
vse to žalostno izgleda.«

Takšna ustvarjalna vzgoja mojega očeta, povedana neposredno in v pravem trenutku, je pripomogla (k lepoti sicer res ne — zato imamo vendar drugorazredne revije) k dobri volji po naspani noči. No, to je dokaz, da kultura tudi vzgaja.

Vi, dragi bralci in spoštovane bralke, ki ste ljudje in to je že dokaz, da ste ustvarjalni (mimogrede: tudi to nas »loči« od živali), boste našli še cel kup argumentov, zakaj vse nam je kultura potrebna. Če pa bi slučajno (v trenutku človeške slabosti) ugotovili, da ne najdete prav nobenega »ZATO«, se ne bojte, da ste že postali živa!. Življenje je vendarle tudi prizanesljivo. Še tri dni časa imate na razpolago, da se vam utrne ideja. Utrne, ko se bo vaš otrok drl na vse pretege, ko bo soprog-a tečnaril-a in ropotal-a s posodo, ko boste na sestanku spet slišali tisto vsakdanjo: »V procesu dolgoročne stabilizacije moramo ustvariti vse pogoje za večjo produkcijo...« V enem od teh trenutkov se utrne zdrava želja po sprostitvi, po spremembi, po nahranitvi s čim novim, boljšim.

Presezite svoj včeraj in ne dovolite nikomur, da se polasti kosa lepot, ki pripada vam; na primer mesta v gledališču, ki čaka na vas; ne odstopajte razsežnosti občutenj ob poslušanju glasbenega koncerta drugim; občutje lepega si zaslužite prav vi.

ZVEZDANA RUPNIK